

Ільїна Олена Олексіївна
викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту
психолого-педагогічного факультету
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна
академія» Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ilina Elena
a teacher of department of pedagogics, psychology and management
of psychology- pedagogical faculty
of Communal establishment is the "Kharkiv humanitarian-pedagogical
academy" of the Kharkiv regional soviet
Kharkiv, Ukraine

COMPETENCE GOING NEAR EDUCATION OF CULTURE OF GENDER RELATIONS FOR JUNIOR SCHOOLCHILDREN

Анотація. На сучасному етапі у системі освіти велику роль відіграє компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх спеціалістів. Проведено теоретико-методологічний аналіз наукової літератури, на підставі якого розширено та поглиблено зміст поняття «професійна компетентність». Автором розкрито сутність «поняття гендерна компетентність педагога». Виокремлено такі складові гендерної компетентності: знання, уміння та навички.

Resume. On the modern stage in the system of education a large role is played by competence approach in the process of preparation of future specialists. The theoretical - methodological analysis of scientific literature, on the basis of that maintenance of concept "Professional competence" is extended and deep, is conducted. An author is expose essence of "concept gender competence of teacher". Such constituents of gender competence : are distinguished knowledge, ability and skills.

Найважливішим завданням професійної підготовки студентів у закладі вищої освіти є формування достатнього рівня професійної компетенції майбутнього вчителя.

Серед основних завдань концепції «Нова українська школа» слід звернути увагу на конструювання стандарту початкової загальної освіти, який покликаний урівноважити знаннєвий компонент змісту освіти з розвитком емоційної сфери дитини, акцентуючи увагу на компетентну людину [4].

Отже, однією із найважливіших проблем української освіти на сучасному шляху змін є формування гендерної компетентності майбутніх педагогів.

В умовах переходу до постіндустріального суспільства та з розвитком демократичних процесів в Україні дедалі актуальнішою є потреба інтеграції гендерної компетентності сучасного педагога. Актуальність проблеми визначається ще й тим, що введення гендерного компонента у зміст та організацію навчального процесу у галузі освіти сприяє формуванню егалітарної свідомості, вихованню особистості, вільної від гендерних стереотипів та упереджень за ознакою статі, здатної комфортно вписатись у концепцію демократичного суспільства. Але повноцінно здійснювати гендерне виховання молодого покоління можливе лише за умови наявності гендерно компетентного педагога.

Тому, реалізація нової парадигми освіти, коли незалежну роль відіграє гендерна компетентність учителя як носія і головного суб'єкта формування сучасних моральних цінностей, пріоритетне значення серед ключових компетентностей, якими повинен оволодіти майбутній педагог (методичної, соціально-психологічної, інформаційної, діагностичної та ін.) має вирішення проблеми формування гендерної компетентності ще на етапі підготовки у вищому навчальному закладі.

Але як підкреслює вітчизняна дослідниця Т. Голованова, незважаючи на те, що формування гендерної культури студентів є одним з напрямків роботи вищої школи, у свідомості сучасних педагогів до сьогоднішнього часу не сформувалося почуття особистої відповідальності за формування гендерної компетентності студентів. Саме тому питання ефективності забезпечення процесу формування гендерної культури пов'язано з питаннями формування гендерної компетентності [1].

На сучасному етапі дослідники гендеру в західних країнах підкреслюють, що гендерна компетентність стає частиною необхідних лідерських вмінь у професійних закладах, організаціях і є необхідною якістю для успішного ефективного менеджменту як і інші компетентності [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що українські та російські науковці, зокрема, О. Вороніна, І. Горошко, І. Жеребкіна, С. Жеребкін, О. Здравомислова, О. Кікінежді, В. Кравець, І. Мунтян, Л. Попова, І. Тартаковська, Г. Тьомкіна, О. Цокур, зазначають у своїх працях про важливість гендерного компонента професійної компетентності випускників вищих закладів освіти. На необхідності інтеграції гендерного підходу в підготовку педагогів акцентують Л. Міщик, Т. Голованова, В. Васильєва, оскільки це дасть реальну можливість майбутнім фахівцям сфери освітніх послуг із повагою ставитись як до рівноправного розкриття людиною свого особистісного потенціалу, так і до рівної можливості його реалізації, незалежно від статі [6, 32].

У дослідженні, на підставі поглядів О. Каменської, під *гендерною компетентністю педагога* визначається вміння інтегрувати психологічні, педагогічні знання про сутність гендерного підходу в освіті і здійснювати гендерну стратегію в організації педагогічного процесу для розв'язання практичних завдань навчання, виховання, що забезпечують високий рівень професійного гендерного самопізнання педагога [2 с. 44–49].

Таким чином, гендерна компетентність є ключовою якістю, яка ґрунтується на визначенні гендеру як структурної категорії в соціальному аналізі. Її розглядають як необхідні знання для визначення соціальних детермінантів у поведінці та взаєминах жінок і чоловіків, а також як уміння поводитися з цими детермінантами так, щоб для обох статей відкрилися нові можливості. Головним елементом гендерної компетентності є знання щодо соціального конструювання гендерних відносин та наявність у них ієрархії [3, с. 105]

Компетентність демонструє реальний рівень досягнень особистості, її привласнений досвід, який постійно змінюється з розвитком особистості [8, с.80]. Н.П. Павлик, аналізуючи структуру компетентності, зазначає, що її складають знання, уміння, навички, ставлення, емоції, цінності, мотиви, потреби, цілі, поведінка. І.С. Мунтян розглядає гендерну компетентність як новий, але найважливіший аспект гностичної складової професіоналізму діяльності й особистості сучасного студента та студентки, покликаною сприяти досягненню гендерної рівності й демократії членів суспільства шляхом формування їх гендерної культури [7].

Невід'ємною складовою гендерної компетентності є сукупність: *знань*: законодавчих актів, які регулюють питання гендерної рівності, положень та сутності гендерного підходу, сучасних тенденцій та проблем гендерного розвитку суспільства, знання форм і методів гендерного виховання, особливостей гендерної соціалізації, механізмів дії гендерних стереотипів; *умінь*: розпізнавати гендерні аспекти, проблеми, здійснювати гендерний аналіз (збір якісної інформації у сфері гендерних відносин, що ґрунтується на розумінні гендерних тенденцій у суспільстві й використанні цих знань для розкриття наявних та потенційних соціальних проблем і пошуку рішень їх оптимального розв'язання [5, с.17]), поширювати гендерні знання шляхом використання адекватних методів, засобів тощо; *навичок*: діагностики рівня сформованості гендерної культури, здійснення гендерного аналізу, організації заходів на гендерну тематику тощо.

Ми вважаємо, що гендерний компонент педагогічної діяльності, який регламентує взаємодію вчителя з усіма учасниками навчально-виховного процесу, є утворенням, яке складно формалізувати, і яке характеризується наявністю великої кількості факторів, які треба враховувати в процесі прийняття рішення. Таким чином, гендерну компетентність як інваріантну характеристику можна розглядати, з одного боку, як систему професійних норм і правил поведінки вчителя, які можна відпрацьовувати в процесі контекстного навчання, з іншого – як психолого-педагогічний інструмент впливу педагога

через особисту поведінку на внутрішній світ дитини. Наявність гендерної компетентності в структурі професійної компетентності розширює професійні можливості педагога і проявляється як здатність ефективно будувати педагогічний процес і взаємодіяти з усіма учасниками навчально-виховної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА / ЛИТЕРАТУРА / LITERATURA / REFERENS

1. Голованова Т. П. Гендерная компетентность в контексте профессиональной педагогической культуры будущих социальных педагогов [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://virtkafedra.ucoz.ua/e1_gurnallpageslvyv3lproftehlgolovanova.pdf.
2. Каменская Е.Н. Гендерная компетентность педагога / Е. Н. Каменская // Гендерные исследования в образовании : проблемы и перспективы : сб. науч. ст. по итогам междунар. науч.-практ. конф. (Волгоград, 15–18 апр. 2009 г.). – Волгоград : Перемена, 2009. – С. 44–49
3. Клёцина И.С. «Компетентностный подход» и гендерное образование в высшей школе // Актуальные вопросы современного университетского образования: Материалы X Российско-Американской науч.практ.конф.(С.Петербург, 4–16 мая 2007г.).– СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2007. – С. 105–109 // <http://www.humanpsy.ru/klyotsina/gender-educ>
4. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://mon.gov.ua/>– Назва з екрану.
5. Малес Л.В. Основи гендерного аналізу в дисциплінах соціогуманітарного циклу. Методичні рекомендації. – К.: Златограф, 2004. – 26 с., с.17
6. Міщик Л.І., Голованова Т.П., Васильєва В.В.Формування гендерної рівності майбутніх соціальних педагогів в умовах соціального партнерства “факультет-громадська організація”: Монографія .– Запоріжжя: Просвіта, 2006.–220с.,с.32
7. Мунтян І.С. Гендерний підхід у професійній підготовці студентів вищих педагогічних закладів: Автореф. дис....канд. пед. наук: 13.00.04. – Одеса, 2004. – 19 с., с.7
8. Соціальна компетентність як провідна мета реінтеграції соціальних сиріт / Бабенко І.Г., Мишівська В.М., Павлик Н.П. Соціально-психологічна реабілітація бездоглядних дітей: Навчальний посібник – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – С. 77-87., с.80
9. Monash University.Gender Competence [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.med.monash.edu.au/gendermedlcompetence.html>